

LOTIN TILINING TIBBIYOTDAGI O'RNI

Suyunova Gulshoda Baxtiyorovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

1-kurs 119-guruh Davolash-2 talabasi

Normurodova Sohiba Mallayevna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

***Anotatsiya:** Lotin tili, asrlar davomida ilmiy sohalarda, xususan tibbiyotda, muhim vosita bo'lib xizmat qilgan. Tibbiyotda lotin tili, uning aniq va tizimli tuzilishi tufayli, kasalliklarni ta'riflash, dori-darmonlarni nomlash va tibbiy jarayonlarni tavsiflashda asosiy vosita sifatida ishlatiladi. Bugungi kunda ham, tibbiyot va farmatsevtika sohaslarida lotin tili o'zining ahamiyatini saqlab qolmoqda. Ushbu maqolada lotin tilining tibbiyotdagi roli, uning tarixiy rivojlanishi, zamonaviy tibbiyotda ishlatilishi va afzalliklari haqida batafsil so'z yuritiladi.*

***Kalit so'zlar:** Adenitis, Cardiopathia (yurak kasalliklari), Arthritis (bo'g'im yallig'lanishi), Aspirin, Penicillium*

Lotin tilining tibbiyotdagi tarixiy o'rni

Lotin tili qadimiy Rimda ilm-fan, siyosat, huquq, tibbiyot va boshqa sohalarda asosiy til bo'lgan. Rim imperiyasi davrida, ilmiy va tibbiy adabiyotning ko'plari lotin tilida yozilgan. Bu davrda Galen, Hippokrat va boshqa buyuk shifokorlar o'z asarlarini lotin tilida yaratdilar. Ularning asarlari tibbiyotda ko'plab asosiy tushunchalar va yondashuvlarni o'z ichiga olgan. Ayniqsa, Rim davrida lotin tili tibbiyotda aniq va tushunarli atamalarni yaratish uchun ishlatilgan.

Lotin tilining tibbiyotda ishlatilishi shifokorlar, farmatsevtlar va ilmiy mutaxassislar o'rtasida umumiy tilni ta'minlashga yordam berdi. Shu tariqa, lotin

tili tibbiyotda bir xil tushunish va ilmiy bilimlarni birlashtirishda asosiy vosita bo'lib xizmat qilgan.

Lotin tilining tibbiyotdagi rolini tashkil etuvchi asosiy sohalar

Lotin tili tibbiyotda turli sohalarda keng qo'llaniladi. Bu yerda uning ishlatilishi bo'yicha ba'zi asosiy sohalar keltirilgan:

Tibbiy atamalar

Lotin tili tibbiyotdagi barcha asosiy atamalarni yaratishda ishlatilgan. Kasalliklarning nomlari, simptomlar, jarrohlik amaliyotlari va boshqa ko'plab tibbiy tushunchalar lotin tilida shakllangan. Masalan:

- **Adenitis** (yuguruvchi bo'g'im bezlarining yallig'lanishi): "Aden" (bez) va "itis" (yallig'lanish) lotincha so'zlardan olingan.
- **Cardiopathia** (yurak kasalliklari): "Cardium" (yurak) va "pathos" (kasallik) so'zlaridan iborat.
- **Arthritis** (bo'g'im yallig'lanishi): "Arthron" (bo'g'im) va "itis" (yallig'lanish) so'zlaridan tashkil topgan.

Bu atamalar yordamida shifokorlar va mutaxassislar kasalliklarni aniqlash va davolashda aniq va tushunarli bir tilga ega bo'ladilar.

Dori nomlari

Lotin tili farmatsevtikada dorilarni nomlashda ham asosiy rol o'ynaydi. Ko'plab dorilar nomlari lotin tilidan olingan va ular dorilarning tarkibi yoki kelib chiqish manbalarini tasvirlashga yordam beradi. Misol uchun:

- **Aspirin** – bu dori nomi, lotincha "Spiraea" nomidan olingan, bu o'simlikdan olinadigan moddani anglatadi.
- **Penicillin** – "Penicillium" zamburug'idan olingan, va bu bakteriya kasalliklarini davolashda ishlatiladigan antibiotikni anglatadi.
- **Paracetamol** – "Para" (yo'qotish) va "acetamid" (kimyoviy tarkib) so'zlaridan tashkil topgan.

Lotin tilidagi bu kabi nomlar tibbiyot va farmatsevtika sohasida bir xil nomlash tizimining yaratishiga yordam beradi va ularning global miqyosda tushunarli bo'lishini ta'minlaydi.

Tibbiy retseptlar

Lotin tili tibbiy retseptlar yozishda ham ishlatiladi. Shifokorlar tibbiy retseptlarni yozishda, ko'pincha, lotin tilidan foydalanadilar. Lotin tilidagi retseptlar, o'zining aniqligi va aniq formulalari bilan dorilarni to'g'ri va samarali qo'llashni ta'minlaydi. Shuningdek, bu retseptlar xalqaro miqyosda ham tushunarli bo'lishi uchun zarur.

Lotin tilining zamonaviy tibbiyotdagi o'rni

Hozirgi kunda ham lotin tili tibbiyotda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy tibbiyotda lotin tili aniq va bir xil til sifatida xizmat qilishda davom etmoqda. Bu tibbiyotda, diagnostikada va farmatsevtika sohasida, mutaxassislar o'rtasida aniq aloqalarni ta'minlaydi. Hozirgi kunda ko'plab xalqaro ilmiy va tibbiy kongresslar, tibbiyot sohasidagi yangi ishlar va yangiliklar lotin tilidagi atamalar orqali olib boriladi.

Ilmiy va tibbiy adabiyotlar

Lotin tili, hozirgi kunda ham ilmiy va tibbiy adabiyotlarning muhim qismi sifatida o'zining o'rnini saqlab kelmoqda. Tibbiy maqolalar, tadqiqotlar va tahlillar ko'pincha lotin tilidagi aniq atamalarga asoslanadi. Bu ilmiy ishlarni to'g'ri talqin qilish va tushunishda yordam beradi.

Global kommunikatsiya

Lotin tilining tibbiyotdagi ishlatilishi, ayniqsa, global miqyosda aniq va o'xshash tushunchalarni yaratishga imkon beradi. Tibbiyot mutaxassislari turli mamlakatlardan bo'lishiga qaramay, lotin tili ularga umumiy tibbiy tilni ta'minlaydi. Bu, tibbiyotdagi ma'lumotlarni oson va aniq almashish imkonini beradi.

Lotin tilining afzalliklari va ahamiyati

Lotin tilining tibbiyotda ishlatilishi bir qator afzalliklarga ega:

- **Aniqlik va aniq tushunish:** Lotin tili aniq va tizimli tuzilgan bo'lib, tibbiyotda ishlatiladigan atamalarni bir xil ma'noda anglatadi.

- **Global miqyosda tushunish:** Lotin tilidagi atamalar xalqaro tibbiy hamjamiyatda bir xil tushuniladi, bu esa tibbiyot mutaxassisleri o'rtasidagi aloqani mustahkamlaydi.
- **Tarixiy ahamiyat:** Lotin tili tibbiyotda uzoq tarixga ega bo'lib, ko'plab ilmiy va tibbiy asarlar shu tilda yozilgan. Bu ilmiy an'analarni davom ettirish imkonini beradi.

Xulosa

Lotin tili tibbiyotda o'zining ahamiyatini asrlar davomida saqlab kelgan va hozirgi kunda ham o'zining muhim rolini o'ynaydi. Tibbiy atamalar, dori nomlari, tibbiy retseptlar va diagnostikada lotin tili aniq va global miqyosda tushunarli bo'lishini ta'minlaydi. Bu tilning aniq va tizimli tuzilishi, tibbiyot sohasidagi samarali va to'g'ri aloqalarni o'rnatishga yordam beradi. Shuningdek, lotin tilining tarixiy o'rni, uning ilmiy hamjamiyatda tengdosh bo'lgan tibbiyot sohasidagi ahamiyatini yanada kuchaytiradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Normurodova, Sokhiba. "THE SOCIAL AND CULTURAL IMPORTANCE OF THE LATIN LANGUAGE AND ITS PRESENT AND HISTORICAL LANDSCAPE." *Центральноазиатский журнал академических исследований* 2.5 (2024): 51-55.4.
2. Normurodova, S. M., & Yorova, S. K. (2023). Nemis tili frazeologik birikmalari va tilning lug'at boyligi. *Science and Education*, 4(2), 1672-1675.
3. Yorova, S., Aytmuratova, P., Esanova, M., & Normurodova, S. (2023). Phraseological Units In The Medical Field Of English And Uzbek Cultures. *Development and innovations in science*, 2(2), 10-13.
4. Sohiba, N., & Perkhan, A. (2023). The role of latin terms in medicine. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 *Impact factor: 8.036*, 12(10), 1-3.

5. Zafar, M., & Sohiba, N. (2023). Kundalik turmushda keng qo'llanilishda bo'lgan suyuqliklarni ifodalovchi dori shakllari haqida chet el ilmiy nashrlaridan olingan fikrlar.
6. Mallaevna, Normurodova Sokhiba, and Ayesha Khalid. "Topic chemical terminology of salts." *International conference on multidisciplinary science*. Vol. 1. No. 5. 2023.
7. Mallaevna N. S., Khalid A. Topic chemical terminology of salts //International conference on multidisciplinary science. – 2023. – T. 1. – №. 5. – С. 226-229.
8. Mallaevna, N. S., & Chopra, A. (2024). Some features of prescription rules in medicine. *technical science research in Uzbekistan*, 2(1), 238-244.
9. Mallaevna, N. S., and M. Fatima. "Pathological conditions and processes, different physical properties qualities and other signs." *Yangi O'zbekistonda Tabiiy va Ijtimoiy-gumanitar fanlar respublika ilmiy amaliy konferensiyasi 1.7* (2023): 91-95.
10. Mallaevna, N. S. (2023). THE MAIN INDICATORS OF THE COMMUNICATION CULTURE OF A MEDICAL WORKER. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 6(7), 85-88.
11. Mallaevna, N. S. (2024). THE SOCIAL AND CULTURAL IMPORTANCE OF THE LATIN LANGUAGE AND ITS PRESENT AND HISTORICAL LANDSCAPE. *Central Asian Journal of Academic Research*, 2(5), 51-55.
12. Дониёрова, С. О., Байкулов, А. К., Советов, К. Т., & Ташанов, О. С. (2023). ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ОБОСНОВАНИЕ СОСТАВА ГРАНУЛ НА ОСНОВЕ СУХОГО ЭКСТРАКТА СОЛОДКИ. *PEDAGOGS*, 46(1), 140-142.
13. Ташанов, О. С., & Советов, К. Т. (2023). ЛЕКАРСТВЕННЫЕ РАСТЕНИЯ, ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ В КАЧЕСТВЕ СРЕДСТВ ДЛЯ ЛЕЧЕНИЯ СЛИЗИСТОЙ ОБОЛОЧКИ РТА. *Research and Publications*, 1(1), 42-45.

14. 3. Begmamat o'g'li, Odilov Javohir, Erkinov Feruzbek Asqarjon o'g'li, and Tashanov Odilboy Safarovich. "DORI VOSITALARINING ZAMONAVIY TAHLIL USULLARI." *Journal of new century innovations* 49.1 (2024): 75-77.
15. Safarovich, Tashanov Odilboy. "DORI VOSITALARINI TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY USULLARI." *Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities*. Vol. 3. No. 5. 2024.
16. Арзамасцев А.П. Фармацевтическая химия: учебное пособие, 3-е изд., испр.-М.:ГЭОТАР-Медиа, 2006,- 640 с.
17. Арыстанова Т.А. Общая фармацевтическая химия:учебное пособие, Алматы: изд-во «Эверо», 2013.- 291с.
18. Беликов В.Г. Фармацевтическая химия. В 2-х ч: учебное пособие, 4-е изд., перераб. и доп.-М.: МЕДпресс-информ., 2008. - 616 с.
19. Ташанов, О. С. (2024). СТОМАТОЛОГИЧЕСКИЕ ГЕЛИ. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 31(1), 67-70.
20. Anvarovich C. A., Razhabboevnason A. R., Safarovich T. O. Medicinal Plants used as Remedies for the Treatment of the Oral Mucosa // *American Journal of Pediatric Medicine and Health Sciences* (2993-2149). – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 491-494.
21. Дониёрова С. О. и др. ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ОБОСНОВАНИЕ СОСТАВА ГРАНУЛ НА ОСНОВЕ СУХОГО ЭКСТРАКТА СОЛОДКИ // *PEDAGOGS*. – 2023. – Т. 46. – №. 1. – С. 140-142.
22. Ziyadullayev A. O., Eshtemirova M. Z., Tashanov O. S. GIDROKSIL GURUHINI HIMOYALASH USULLARI // *Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities*. – 2024. – Т. 3. – №. 5. – С. 33-38.
23. Anvarovich C. A., Razhabboevnason A. R., Safarovich T. O. Og'iz bo'shlig'i shilliq qavatini davolashda ishlatiladigan dorivor o'simliklar // *Amerika pediatriya tibbiyoti va sog'liqni saqlash fanlari jurnali* (2993-2149). – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 491-494.

24. Абдураззокова Х. Г. и др. MEDICINAL PLANTS USED AS REMEDIES FOR THE ORAL MUCOSA //Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities. – 2024. – Т. 3. – №. 5. – С. 29-32.
25. Хамдамкулов Д. Х. и др. ПОЛУЧЕНИЕ ВЫТЯЖКИ ИЗ АИРА ОБЫКНОВЕННОГО (*Acorus calamus*, Linnaeus, 1753) //Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities. – 2024. – Т. 3. – №. 5. – С. 21-24.
26. Ташанов, О. С. (2024). СТОМАТОЛОГИЧЕСКИЕ ГЕЛИ. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 31(1), 67-70.